

การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย
สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
Development and Performance Evaluation of Thai Herbal Products
for Community Enterprise

สุภาวดี นนทพจน์¹ สุพรรณฉัตร หนูสวัสดิ์¹ กัญญารัตน์ เป็งจำเมือง¹

พนิดา กมุตชาติ¹ และ พรภรณ์ สมขาว^{1*}

Supawadee Nontapot¹, Suphannachat Nusawat¹, Kanyarat Peng-ngummuang¹,
Phanida Kamuttachat¹ and Phonkaran Somkhow^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพรในท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี 2) พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3) ถอดบทเรียนจากการฝึกพัฒนาอาชีพเกี่ยวกับสมุนไพรในท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1) เครื่องมือที่ใช้ในการอบรมพัฒนาอาชีพคือหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินโครงการ และแบบประเมินการฝึกปฏิบัติ ผลการวิจัย เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการและการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่าผู้เข้าร่วมอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ในทุกทักษะ ผลการประเมินระดับความพึงพอใจภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ± 0.23 โดยด้านที่มีระดับคะแนนมากที่สุดคือด้านประโยชน์จากการอบรม 4.58 ± 0.59 รองลงมาคือด้านการฝึกอบรมเท่ากับด้านการบริหารจัดการ และด้านวิทยากรมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ± 0.61 , 4.51 ± 0.49 และ 4.48 ± 0.60 ตามลำดับ และผลการถอดบทเรียนหลังการฝึกอาชีพ พบว่าการฝึกทำให้เกิดการตระหนักทางภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าของสมุนไพร นักกิจกรรมเสริม และนักการตลาด

คำสำคัญ: หลักสูตรระยะสั้น สมุนไพร วิสาหกิจชุมชน

Received: 7 November 2023; Accepted: 15 December 2023

¹ สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุบลราชธานี 34000

¹ Department of Thai Traditional Medicine, Faculty of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani, 34000

* Corresponding author: phankaran.s@ubru.ac.th

Abstract

The objectives of this research are 1) to expand knowledge about local herbal properties in Ubon Ratchathani province. 2) to provide and assess vocational training programs for the creation of herbal products. 3) to apply the research and development approach to conclude the vocational development training on local herbs. The tools of the research were divided into 2 types: 1) the vocational development training courses of herbal product development and 2) the data collection tools project and practice assessments. The activities focused on workshops and curriculum development in collaboration with the network sector such as houses, temples, and schools (Bowon). Results of the study of course effectiveness indicated that participants achieved objectives in all test skills. The average score of overall satisfaction level was 4.53 ± 0.23 . The highest score (4.58 ± 0.59) was found in the part of the training benefits followed by training, management and lecturers, the average scores were 4.52 ± 0.61 , 4.51 ± 0.49 , and 4.48 ± 0.60 respectively. On the other hand transcription of lessons learned on vocational training, and development of herbal products. It has that the practice raises awareness of local wisdom the value of herbs activists and marketers.

Keywords: Short course, Herbs, Community enterprise

บทนำ

ปัจจุบันมีกระแสความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติจากสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อจำหน่ายทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับความหลากหลายทางชีวภาพด้านสมุนไพรของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพจากสมุนไพร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บทแห่งชาติด้านสมุนไพร (พ.ศ. 2560-2564) และการดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 (พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2562) ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่ผลิตสมุนไพรได้มากเป็นอันดับ 1 และยังมีงานวิจัยใช้ประโยชน์จากสมุนไพรจำนวนมาก

แต่ยังไม่ถูกนำไปใช้ยังไม่เต็มศักยภาพ ในขณะที่ด้วยกันภาครัฐได้มีนโยบายในการส่งเสริมเพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรไทย (กองผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2565) อาทิ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2542) มีนโยบายยกระดับคุณภาพวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้ได้มาตรฐานสากล ลดการนำเข้ายาแผนปัจจุบัน และสนับสนุนการส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย (พรทิพย์ และคณะ, 2557) รวมถึงส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านสมุนไพรไทย เป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร เผยแพร่ความรู้ ด้านการขยายพันธุ์และการปลูกพืชสมุนไพรตลอดจนผลิตภัณฑ์ไม้เพื่อสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพร (สถาบันการแพทย์แผนไทย, 2552) รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่อผู้สนใจ และชุมชนต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการควบคุมคุณภาพของเครื่องสำอางที่มีสมุนไพรเป็น

ส่วนผสมอีกด้วย เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ผลิตจากสมุนไพร เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของประเทศ (ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2566ข)

การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพเบื้องต้นและเครื่องสำอางสมุนไพรไทยได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการส่งเสริมของผลิตภัณฑ์สมุนไพรในการขึ้นทะเบียนตำรับ แจ้งรายละเอียดหรือจดแจ้งผลิตภัณฑ์สมุนไพร การแสดงฉลาก และเอกสารกำกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายการส่งเสริมการผลิตการใช้สมุนไพรไทยของภาครัฐเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าสมุนไพรไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับสากล (ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2564ก, 2564ข, 2564ค)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร คือ 1) เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพที่เน้นการบูรณาการและการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพได้จริง 2) ส่งเสริมให้มีการร่วมมือในการดำเนินงานการจัดการศึกษาอาชีพร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ เช่น 1) ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) 2) ผู้เข้าอบรมตัดสินใจประกอบอาชีพได้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และ 3) ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะการบริหารจัดการในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบของการจัดการฝึกอบรมมุ่งเน้นการสนองต่อความหลากหลายของประชาชนในท้องถิ่น โดย

เน้นการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เข้าถึงทุกเพศทุกวัย โดยการส่งเสริมและจัดกิจกรรมฝึกฝนทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ให้ครอบคลุมทั้งวัยทำงานและผู้สูงอายุ (วาริรัตน์, 2554 และ วิรวัดน์ และคณะ, 2561) ผ่านสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบตามหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All for Education) เช่น ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สถาบันศาสนา ได้แก่ ศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ปาดงใหญ่วังอ้อ นำโดยพระพิพัฒน์วิชิตโรตาส เจ้าอาวาส และโรงเรียนบ้านวังอ้อ (ยอดสังขวิทยา) ได้ส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดพัฒนาอาชีพ เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการอบรมในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม เพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนให้มีความสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่ยั่งยืนต่อไป โดยใช้หลักการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนวพระราชดำริรัชกาลที่ 9 ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพรในท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี พัฒนาและประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร และถอดบทเรียนจากการฝึกพัฒนาอาชีพเกี่ยวกับสมุนไพรในท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed methods research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการ (Action research) ทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทั้งหมด 34 คน โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน เจ้าอาวาส 1 รูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บุคคลทั่วไป และนักเรียน ดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การวางแผน (Plan) คือ การวางแผนการดำเนินงานปฏิบัติตามแผน (Do) ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) ปรับปรุงแก้ไขพัฒนา

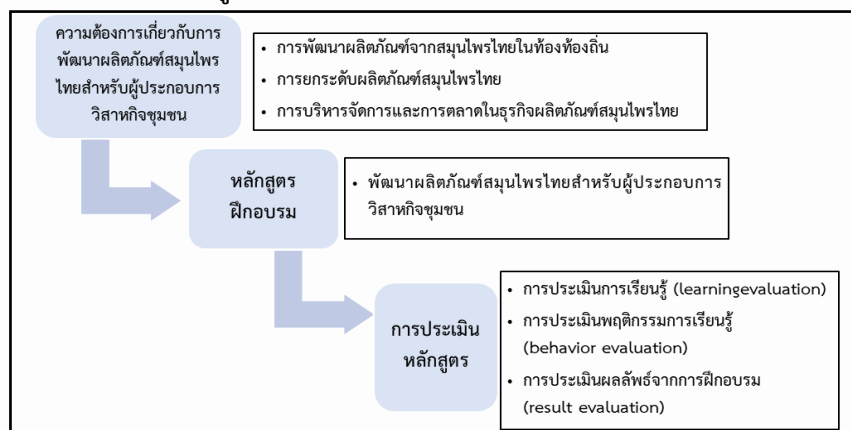
ต่อเนื่อง (Act) จากการสังเกตในภาพรวม โดยประยุกต์รูปแบบการวิจัยมาจาก สิริวิชัย และวิสูตร (2560) เรื่องจัดทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นสำหรับผู้ประกอบการอาหารปรุงสำเร็จเพื่อสุขภาพและ อังคณา (2555) ได้จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเรื่องการทำน้ำสมุนไพรเพื่อเป็นอาชีพเสริมในครัวเรือนเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน รวมทั้งจากงานวิจัยของ พัฒนเจต (2559) เรื่องการพัฒนาโมเดลเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการบ่มเพาะกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย จากนั้นศึกษาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows โดยใช้เชิงสถิติเชิงพรรณนาและรายงานผลเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. โครงสร้างหลักสูตร

2.1 สมรรถนะที่จำเป็น/ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และเอกสารอ้างอิงที่ใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตร

2.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบสมุนไพร (พรรณณี และคณะ, 2542)

2.2 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

2.1.2 มีความรู้ในการควบคุมคุณภาพสมุนไพร (ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2566ก)

2.1.3 มีความรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร (ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2564ก, 2564ข, 2564ค, 2566ก และ 2566ข)

2.1.4 มีความรู้ในภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพและความงาม (มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ, 2548.)

2.1.5 มีความรู้และทักษะในการประยุกต์ใช้สมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพและยกระดับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น (สำนักคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน, 2537 และ คณะอนุกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ, 2555)

2.1.6 มีความรู้ในหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร (ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2566ข)

2.1.7 มีความรู้และทักษะในกระบวนการตั้งตำรับผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร (ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร, 2564ก, 2564ข, 2564ค)

2.1.8 มีความรู้และทักษะในการตลาดและการส่งเสริมการขาย

2.3 โครงสร้างหลักสูตร

จากกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ได้นำมากำหนดเป็นรายวิชาเพื่อใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้ทั้งหมด 8 รายวิชา ดังแสดงในภาพที่ 2 แบ่งเป็น

ภาคทฤษฎี จำนวน 36 ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ จำนวน 39 ชั่วโมง

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ทั้งนี้สัญลักษณ์ในเครื่องหมายวงเล็บ () คือ (ภาคทฤษฎี-ภาคปฏิบัติ)

2.3.1 วัตถุดิบสมุนไพร จำนวน (4-3) ชั่วโมง

2.3.2 การควบคุมคุณภาพสมุนไพร จำนวน (4-0) ชั่วโมง

2.3.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรจำนวน (3-0) ชั่วโมง

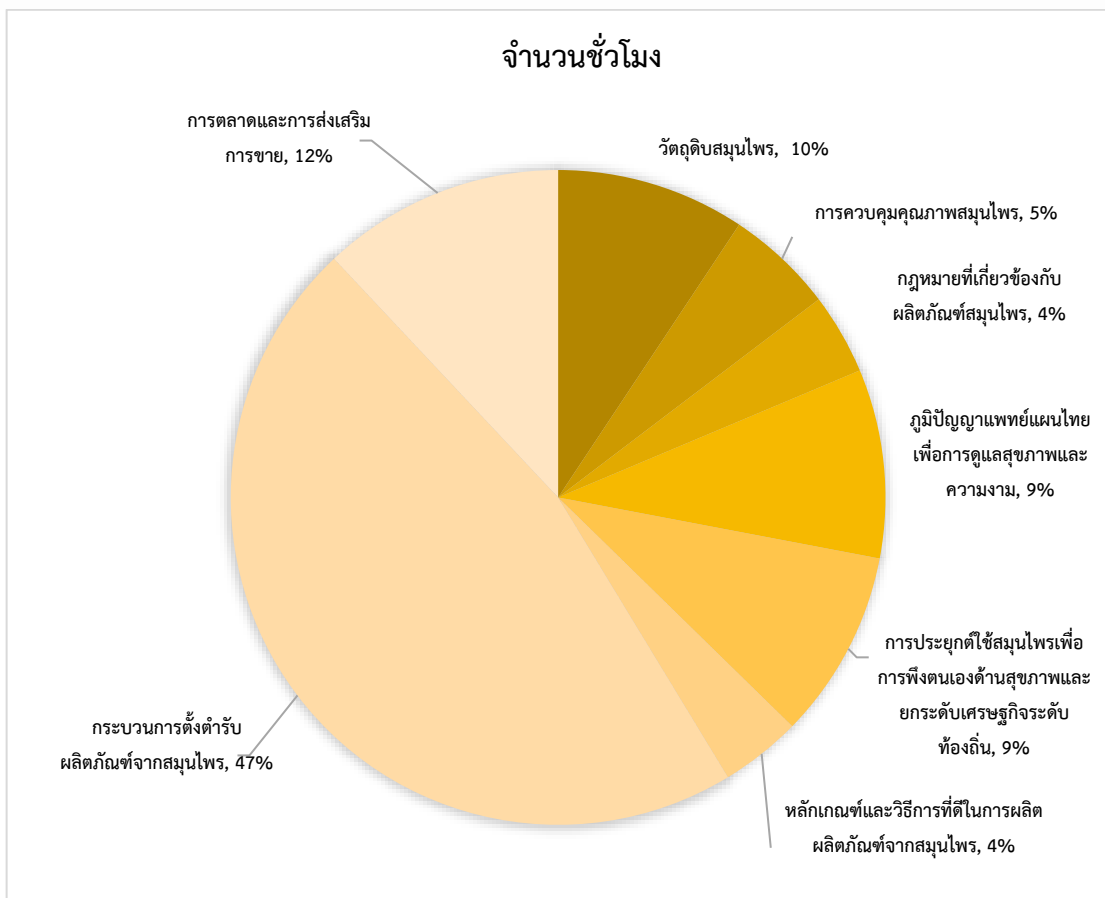
2.3.4 ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพและความงาม จำนวน (7-0) ชั่วโมง

2.3.5 การประยุกต์ใช้สมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพและยกระดับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น จำนวน (4-3) ชั่วโมง

2.3.6 หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร จำนวน (3-0) ชั่วโมง

2.3.7 กระบวนการตั้งตำรับผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร จำนวน (7-28) ชั่วโมง

2.3.8 การตลาดและการส่งเสริมการขาย จำนวน (4-5) ชั่วโมง

ภาพที่ 2 แสดงสัดส่วนของหลักสูตรแบ่งตามรายวิชาที่เป็นองค์ประกอบ

2.4 คำอธิบายรายวิชา

2.4.1 วัตถุประสงค์สมุนไพรมะพร้าว

หลักการเลือกใช้วัตถุดิบ คุณสมบัติและหน้าที่ของวัตถุดิบที่ใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง เอกสารและการสืบค้นข้อมูลของวัตถุดิบเครื่องสำอาง

2.4.2 การควบคุมคุณภาพสมุนไพรมะพร้าว

การควบคุมคุณภาพมาตรฐานวัตถุดิบมาตรฐานและคุณภาพสมุนไพรมะพร้าวและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพภายใต้หลัก 5G (GAP, GLP, GMP, GCP, GHP)

2.4.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรมะพร้าว

จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เกี่ยวข้องพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพรมะพร้าว(2562) พระราชบัญญัติเครื่องสำอางพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเครื่องหมายทางการค้า การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน อย.

2.4.4 ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพและความงาม

ที่มาและความสำคัญขององค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน ในการดูแลสุขภาพ และความงาม ระบบและหน้าที่ของร่างกายมนุษย์ ระบบผิวหนัง ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในแต่ละช่วงวัย ปัญหาสุขภาพในสถานการณ์ปัจจุบัน การดูแลป้องกัน การสร้างเสริมสุขภาพและความงาม

2.4.5 การประยุกต์ใช้สมุนไพรมะพร้าวเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพและยกระดับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น

สมุนไพรมะพร้าวในท้องถิ่น สมุนไพรมะพร้าวในงานสาธารณสุขมูลฐาน วิธีการใช้สมุนไพรมะพร้าวในการแก้ไขปัญหาสุขภาพและความงามเบื้องต้น สมุนไพรมะพร้าวที่เป็นพืชเศรษฐกิจ

2.4.6 หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรมะพร้าว

แนวคิดพื้นฐานของหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในปลูกสมุนไพรมะพร้าว (GAP) การเก็บเกี่ยว (GHP) และการผลิต (GMP) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

2.4.7 กระบวนการตั้งตำรับและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมจากสมุนไพรมะพร้าว

รูปแบบ และส่วนประกอบของเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เทคนิคพื้นฐานที่ใช้ในการเตรียมผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ และการแก้ปัญหาในการตั้งตำรับ การฝึกปฏิบัติการเตรียมและการตั้งตำรับผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ของเหลว ของแข็ง และ กึ่งแข็ง เป็นต้น

2.4.8 การตลาดและการส่งเสริมการขาย

ความหมาย ความสำคัญของการตลาด แนวความคิดทางการตลาด ระบบการตลาด ส่วนประสมการตลาด ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาด การบริหารจัดการอาชีพ

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการสำรวจ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรมะพร้าวไทยสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ครั้งนี้ ผู้รับผิดชอบโครงการได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนของหลักสูตรตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

รายวิชา	ชั่วโมง	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์สมมุติ	7	9.33
2. การควบคุมคุณภาพสมมุติ	4	5.33
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมมุติ	3	4
4. ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพและความงาม	7	9.33
5. การประยุกต์ใช้สมมุติเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพและยกระดับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น	7	9.33
6. หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมมุติ	3	4
7. กระบวนการตั้งตำรับผลิตภัณฑ์จากสมมุติ	35	46.68
8. การประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาด	9	12
รวม	75	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 85.29 ส่วนเพศชายมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 14.71

ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 40-49 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 38.24 รองลงมา อายุ 50-59 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 และ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 และมีอายุ 30-39 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ตามลำดับ

ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 61.76 รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 14.71 และ ประถมศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88 ตามลำดับ

ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ 3,001 – 4,000 บาทต่อเดือน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 38.24 รองลงมา คือ 2,001 - 3,000 บาทต่อเดือน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 มีรายได้ 4,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 รายได้ 1,001 - 2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82 และมีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	5	14.71
หญิง	29	85.29
รวม	34	100
2. อายุ		
30-39 ปี	4	11.76
40-49 ปี	13	38.24
50-59 ปี	10	29.41
60 ปีขึ้นไป	7	20.59
รวม	34	100
3. การศึกษา		
ประถมศึกษา	2	5.88
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	14.71
มัธยมศึกษาตอนปลาย	21	61.76
ปริญญาตรี	6	17.65
รวม	34	100
4. รายได้ (ต่อเดือน)		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	2	5.88
1,001 - 2,000 บาท	3	8.82
2,001 - 3,000 บาท	10	29.41
3,001 - 4,000 บาท	13	38.24
4,001 บาทขึ้นไป	6	17.65
รวม	34	100

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พึงพอใจ
ด้านการฝึกอบรม				
1	เนื้อหาในการฝึกอบรมตรงกับวัตถุประสงค์	4.26	0.71	มาก
2	ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.50	0.66	มาก
3	รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสม กับสถานการณ์ปัจจุบัน	4.91	0.29	มากที่สุด
4	คุณภาพของเอกสารประกอบการฝึกอบรม	4.24	0.74	มาก

ลำดับ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พึงพอใจ
5	หลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถของท่าน	4.65	0.60	มากที่สุด
6	อุปกรณ์ วัสดุฝึกสำหรับการอบรมมีความเหมาะสม และเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ	4.56	0.66	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.52	0.61	มากที่สุด
ด้านวิทยากร				
1	การตอบคำถามได้ตรงตามประเด็นและชัดเจน	4.29	0.46	มาก
2	วิทยากรมีคุณสมบัติ ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถตรงกับเนื้อหาการอบรม	4.56	0.75	มากที่สุด
3	ความสามารถในการถ่ายทอด/สื่อสาร/ ทำให้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้	4.88	0.33	มากที่สุด
4	การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาการอบรม (ก่อนหลัง) สามารถทำได้เหมาะสมครบถ้วน	4.53	0.51	มากที่สุด
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น	4.15	0.96	มาก
เฉลี่ย		4.48	0.60	มาก
ด้านการบริหารจัดการ				
1	การประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร เรื่องของการจัดการ อบรมในครั้งนี้	4.21	0.77	มาก
2	ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม ภาคบรรยาย	4.44	0.50	มาก
3	ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม ภาคปฏิบัติ	4.62	0.55	มากที่สุด
4	โสตสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารขณะทำการฝึกอบรมมี ความเหมาะสมและมีความพร้อมต่อการใช้งาน	4.97	0.17	มากที่สุด
5	ความเหมาะสมของอาหาร และอาหารว่าง	4.32	0.47	มาก
เฉลี่ย		4.51	0.49	มากที่สุด
ด้านความพึงพอใจและประโยชน์จากการอบรม				
1	ภายหลังการอบรมท่านมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด	4.71	0.63	มากที่สุด
2	ท่านได้รับประโยชน์จากการอบรม	4.35	0.49	มาก
3	ท่านคิดว่าจะมีโอกาสนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในอนาคต	4.47	0.90	มาก
4	ท่านรู้สึกดีใจและภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้	4.41	0.78	มาก
5	ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมนี้ไปใช้ได้ อย่างเข้าใจและถูกต้อง	4.38	0.82	มาก
6	ท่านสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ได้รับให้แก่ผู้ที่ไม่ มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมหรือผู้ที่มีความสนใจได้	4.76	0.50	มากที่สุด

ลำดับ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พึงพอใจ
7	การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังและมี คุณค่าต่อท่าน	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.58	0.59	มากที่สุด
	รวม	4.53	0.23	มากที่สุด
การแปลผล:	4.51-5.00	พึงพอใจมากที่สุด	3.51-4.50	พึงพอใจมาก
	2.51-3.50	พึงพอใจปานกลาง	1.51-2.50	พึงพอใจน้อย
	1.00-1.50	พึงพอใจน้อยที่สุด		

2.1 คะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของผู้ตอบ แบบสอบถาม พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมี ความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.23) เมื่อ วิเคราะห์ผลรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจใน สูงสุดในระดับมากที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ตรงตาม ความคาดหวังและมีคุณค่าต่อท่าน ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีความพึง พพอใจอยู่ในระดับมาก คือ กิจกรรมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.96)

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้ ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้ในการ เปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสร้างกรอบหลักสูตร โดยความ ร่วมมือจากเครือข่ายการอบรมอาชีพจากชุมชน บ้าน วัด

และโรงเรียน เพื่อเข้ามามีบทบาทในการสร้างหลักสูตร อบรมอาชีพ ซึ่งปฏิบัติงานภายใต้หลักการใช้ชุมชนเป็น ฐานร่วมกับภาคีเครือข่าย ผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่ กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการฝึกอบรมอาชีพ พบว่าสิ่งที่เกิด ขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจและ ประโยชน์จากการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรม ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิทยากร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.52, 4.51 และ 4.48 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 : ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์
2. ใช้เวลาในการอบรมนานมากแต่ก็มีประโยชน์ ช่วยให้ทำผลิตภัณฑ์ได้หลายอย่างอยากให้ลดเนื้อหาที่ บรรยายลง เน้นให้ฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย

หัวข้อการประเมิน	ผลการประเมิน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1. ผลการประเมินความรู้ก่อนการอบรม	1.55	0.51	น้อย
2. ผลการประเมินความรู้หลังการอบรม	4.56	0.25	มากที่สุด
3. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ เกลือแช่ทำสมุนไพร	4.99	0.02	มากที่สุด
4. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ สเปรย์สมุนไพรกันยุง	4.96	0.09	มากที่สุด
5. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ ถุงสมุนไพรแช่เท้า	4.99	0.04	มากที่สุด
6. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ น้ำมันนวดสมุนไพร	4.98	0.08	มากที่สุด
7. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ ยาหม่องสมุนไพร	4.86	0.23	มากที่สุด
8. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ ชาชงสมุนไพร	5.00	0.00	มากที่สุด
9. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ ถุงหอม (ใส่รองเท้า)	5.00	0.00	มากที่สุด
10. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ น้ำมัน อโรมา (น้ำมันนวดตัว)	5.00	0.00	มากที่สุด
11. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ เจลบรรเทาอาการ ไฟไหม้น้ำร้อนลวก	4.95	0.16	มากที่สุด
12. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ ลูกประคบสมุนไพร	5.00	0.00	มากที่สุด
13. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ ยาต้มสมุนไพร	5.00	0.00	มากที่สุด
14. ผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ สบู่สมุนไพร	4.90	0.24	มากที่สุด

2.2 ผลการประเมินความรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการอบรม หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) เนื่องจากผู้เข้าร่วมอบรมมีพื้นฐานความรู้เดิมด้านสมุนไพรค่อนข้างน้อย ผู้เข้าอบรมมีความแตกต่างกันด้านอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา แต่เมื่อผ่านการฝึกอบรมด้วยการฝึกปฏิบัติ ผ่านวิธีการสอนและสื่อการสอนที่หลากหลายและง่ายต่อการฝึก ผู้เข้าร่วมอบรมจึงมีผลการประเมินหลังการอบรมเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลการประเมินทักษะปฏิบัติการ พบว่าผู้เข้าร่วมอบรมมีผลการประเมินระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ ทั้งนี้ยังมีผลการประเมินที่ได้คะแนนเต็มทั้งสิ้น 5 หัวข้อ ได้แก่ ชาชงสมุนไพร ถุงหอม (ใส่รองเท้า) น้ำมันอโรมา (น้ำมันนวดตัว) ลูกประคบ และยาต้มสมุนไพร เนื่องจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีขั้นตอนการเตรียมที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ประกอบกับผู้เข้าร่วมอบรมส่วนหนึ่งเคยมีประสบการณ์ใน

การทำมาก่อนแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong education) (วิจิตร, 2545) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่าการศึกษาระบบ Open Learning สามารถเข้าถึงผู้คนได้มากกว่า ทำให้ผู้เรียนมีความสะดวก เนื่องจากไม่ต้องแยกชีวิตการทำงานกับการเรียนออกจากกันก็สามารถประสบความสำเร็จได้

เมื่อพิจารณาผลการถอดบทเรียน ในหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายช่วงอายุทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ มีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก ดังนั้นวิธีการเสนอรูปแบบการอบรมวิทยากรจึงต้องมีเทคนิควิธีการดึงความสนใจของกลุ่มเป้าหมายด้วยการละลายพฤติกรรม กิจกรรมสนทนา การเสียดนตรี สภาพแวดล้อมที่อยู่ในบริเวณวัดที่มีความสงบ ร่มรื่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วาริรัตน์ (2554) ที่อธิบายรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวพระบรมราโชวาท ที่

เน้นว่าการให้การศึกษาจะต้องช่วยให้บุคคลค้นพบวิธีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพและการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ ซึ่งเน้นย้ำในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ : ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักปฏิสัมพันธ์ ระบบสนับสนุน ผลที่เกิดกับผู้เรียน และการนำรูปแบบฯไปใช้รวมทั้งการที่ผู้เข้าร่วมอบรมได้มาพบปะเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจกับกระบวนการจัดอบรมหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร และ สุวรรณา (2560) พบว่า ปัจจัยที่จะทำให้การพัฒนาอาชีพของกลุ่มผู้สูงอายุประสบความสำเร็จนั้นส่วนมากมาจากด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ การเห็นประโยชน์และทัศนคติ การรับรู้ความสามารถของตน ด้านแรงจูงใจส่วนบุคคล ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การเห็นตนเองมีคุณค่า และการสร้างโอกาสเพื่อเพิ่มรายได้ ด้านการออกแบบการฝึกอบรมด้านวิธีการฝึกอบรม ครูผู้สอนและเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการด้านสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรม ได้แก่ การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี โอกาสการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งทุนสนับสนุน และด้านการพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม การใช้ทักษะในการประกอบอาชีพและการใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสงัด (2532) ในประเด็นการพัฒนาหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้จริงในชุมชนนั้น การดำเนินการในขั้นการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ยังทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริงจะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอาชีพพบว่า ในจังหวัดอุบลราชธานีมีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายของสมุนไพรทั้งในธรรมชาติและและการปลูกตามครัวเรือน แต่ยังคงขาดการแปรรูปหรือต่อยอดพัฒนาเป็นอาชีพโดยเฉพาะกับ กลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุ หรือกลุ่มชุมชนที่ว่างงาน หรือต้องการอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ กลุ่มผู้นอกวัยเรียน ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีศักยภาพในการสร้างรายได้ด้วยตนเอง จากการถอดบทเรียนหลังดำเนินกิจกรรมพบว่า ชุมชนมีการเพิ่มจำนวนผู้รู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรผู้อบรมมีความตระหนักถึงคุณค่าของสมุนไพรเกิดทักษะการเป็นนักกิจกรรมเสริมตลอดจนกลายเป็นนักการตลาดที่จำเป็นต้องขาย การกำหนดราคา นำเสนอสินค้า กระจายสินค้า และที่สำคัญมากคือกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่มีความตระหนักในการตัดสินใจเพื่อส่วนรวม โดยการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการจัดอบรม ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าการสร้างหลักสูตรจะต้องมีหน่วยงานหลักของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแกนนำเพิ่มเติม เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน หรือหน่วยงานในการต่อยอด เช่น พัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าและการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมอาชีพในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ทรัพยากรในท้องถิ่นและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสู่การสร้างอาชีพที่ยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาแนวทางพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญในการส่งเสริมยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีกทั้งยังมีความสำคัญในการผลักดันการดำเนินการตามนโยบายและบริหารงานของมหาวิทยาลัย และยังสามารถต่อยอดในการใช้ประโยชน์กับชุมชนด้วยการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้ชุมชนนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความยั่งยืนด้วยการสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าให้กับอัตลักษณ์ชุมชนต่อไป

การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย จึงต้องให้ความละเอียดอ่อนในทุกขั้นตอน เน้นการดึงศักยภาพในตัวผู้เรียน สร้างการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ตนเองต้องการ สร้างประสบการณ์ในการประสบความสำเร็จในการฝึกปฏิบัติ เสริมความมั่นใจและเน้นการมองเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งทำให้การฝึกการอาชีพบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณงานยุทธศาสตร์ แผน และประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย และกราบขอบพระคุณพระพิพัฒน์วีโรภาส ผู้อำนวยการศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ปาดงใหญ่วังอ้อ ที่ปรึกษาปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ได้อนุเคราะห์สถานที่ในการจัดการอบรมและการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. 2542. มาตรฐานสมุนไพรไทยเล่ม 1. กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กองผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2565. คู่มือสำหรับโรงงานผลิตภัณฑ์สมุนไพร. นนทบุรี: คณะกรรมการอาหารและยา.

คณะอนุกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ. 2555. คู่มือการใช้ยาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ.2555. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2564ก. เรื่อง การแสดงชื่อของผลิตภัณฑ์สมุนไพรในการขึ้นทะเบียนตำรับ แจ้งรายละเอียดหรือจัดแจ้งผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการแสดงฉลาก และเอกสารกำกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2564.

(31 พฤษภาคม 2564). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 116 ง หน้า 34-40.

ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2564ข. เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับหนังสือรับรองการอนุญาตให้ขายยา หรือการขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2564. (25 พฤศจิกายน 2564). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 290 ง หน้า 21-22.

ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2564ค. เรื่อง วิธีการควบคุมคุณภาพและข้อกำหนดเฉพาะของผลิตภัณฑ์สมุนไพรและหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับหนังสือรับรองผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2564. (25 พฤศจิกายน 2564). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 290 ง หน้า 23-25.

ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2566ก. เรื่อง วิธีการควบคุมคุณภาพและข้อกำหนดเฉพาะของผลิตภัณฑ์สมุนไพรและหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับหนังสือรับรองผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สมุนไพร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566. (26 กรกฎาคม 2566). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 140 ตอนพิเศษ 151 ง หน้า 11.

ประกาศคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2566ข. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแสดงสรรพคุณ วิธีใช้ คุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สมุนไพร. (9 ตุลาคม 2566). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 140 ตอนพิเศษ 252 ง หน้า 13-14.

พรทิพย์ เต็มวิเศษ, เบญจมา บุญเต็ม และอัญชลี จุฑาพุทธิ. 2557. ยาสมุนไพรที่ใช้ในงานสาธารณสุขมูลฐานในอาเซียน. นนทบุรี: กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

พรรณณี ลิ้มสวัสดิ์, รุจิณาถ อรรถสิษฐ์ และอรุณลักษณ์ รัตนมาลี. 2542. สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐานพิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน.

- พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร. 2562. พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒. พระราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 126 ตอนที่ 56 ก หน้า 121-164.
- พัฒนเจต ลัมวิรัตน์. 2559. การพัฒนาโมเดลเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการบ่มเพาะกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ. 2548. ตำราเภสัชกรรมไทย. กรุงเทพฯ: พิชณศ พรินท์ติ้งเซ็นเตอร์.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. 2554. การพัฒนารูปแบบการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่สังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 6(15), 1-20.
- วิจักขณา หุตานนท์ และสุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์. 2560. โมเดลโครงสร้างการพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 11(3), 312-324.
- วิจิตร ศรีสอาน. 2545. การเรียนรู้ตลอดชีวิต. สมาคมสถาบันการศึกษาชั้นอุดมแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประจำประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วีรวัฒน์ เข้มแข็ง, คณิต เขียววิชัย และนรินทร์ สังข์รักษา. 2561. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 33(3), 30-70.
- สงัด อุทรานันท์. 2532. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย
- สถาบันการแพทย์แผนไทย. 2552. การแพทย์แผนไทยกับการดูแลสุขภาพ. กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน. 2537. ยาสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สิราวิชญ์ วราโชติชนกานต์ และวิสูตร โพธิ์เงิน. 2560. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นสำหรับผู้ประกอบการอาหารปรุงสำเร็จเพื่อสุขภาพ. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. 15(2), 176-177.
- อังคณา เรืองชัย. 2555. หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเรื่องการทำน้ำสมุนไพรเพื่อเป็นอาชีพเสริมในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.